

פרשת ויגש
תשפ"ו

גיליון 291

א לעבטיגער שבת

הארט העשבת

מאת הרב יהודה צבי שפירא

השם אָתָנוּ – אֵין מַה לְפָחַד...

פְּנִינֵי פֶרֶשֶׁה

"ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני" (מ"ד, י"ח)

אין "גישה" אלא "תפילה" כמובא. אך עם התפילה ישנה גם הודיה, כפי שמתחילים ומסיימים בג' ברכות של הודיה בתפילת שמרע. וכמובא בדברי הוזה"ק על האדם שניגש לתפילה ללא הודיה, אומר לו הקב"ה כביכול: **אין לך על מה להודות לי? רק בקשה? זהו: "ויגש" – תפילה. – "יהודה" לשון הודיה.** שהתפילה באה יחד עם ההודאה. וכן אפ"ל ע"פ דבר שיחתו של רביה"ק מוה"ר מברסלב לתלמידו מוהר"ת ז"ל, (שהשבו ביום צום עשרה בטבת חל יומא דהילוליה) שהאדם צריך שיהיה לו אמונה בעצמו הוא, וזה נצרך בעיקר ביותר בתפילה שיש להאמין ששום דבור בתפילתו אינו שב ריקם. וזהו: **"בי אדוני"** שאם מאמינים ש"בי אדוני" שאני חלק א' ממעל, ואני מלא באלקותי ית' בכל נקודה טובה או רעה: **"ויגש אליו יהודה"** שיהודי יכול להתפלל. וכהמשך הכתוב: **ידבר נא עבדך דבר....** סובב והולך על תפילה.

"ויאמר בי אדוני" (מ"ד, י"ח)

"בי אדוני" – בי עולה במספר י"ב כנגד י"ב שבטים, שיהודה אמר ליוסף, אני פה לכל אחי. ואף שרק הוא היה ערב להחזיר את בנימין, אך בכל זאת הכללי עצמו עם כלל אחיו, וכמ"ש בהמשך: "אדוני שאל את עבדי".

וגם יוסף ובנימין כלולים בדברי יהודה – בשם כל הליב שבטי י-ה אף שלא היו במכירה, כי הרי סימן היה ליעקב שאם לא ימות אחד מבניו בחייו מובטח שאינו רואה גיהנם (רש"י עה"פ כי ארד אל בני אבל שאולה). לכן מובן מה שביקש יהודה גם בשם למען אביו שיתקיים סימנו.

"ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני" (מ"ד, י"ט)

אפ"ל מה שהגיש ב"אדוני" ע"פ המדרש ש"האוזן" לגוף קנינל – כלה מלא מצב (כלים, שכן הקנינל כמה כלים ניתנים עליו ואתה נותן מוגמר תחתיו וכולם מתעשנים כן רמ"ח אברים שבאדם ע"י האוזן כולם חיים" (דברים רבה י) וכן הוא במד"ר (שמות כו, טז) **"אוזן שומעת וכל הגוף מקבל חיים".**

וזאת יהודה רצה לרמז לו שכל חיותו וחיייו תלוי בשמיעה זו ואם לו ישמע לו יהרג אותה, וכדברי רש"י "אם תקניטני אהרג אותך". וזה מה שכתוב בסמיכות הפסוק: **"ואל יחר אפך"** שאם לא תשמע, אקח ממך את הרוח חיים – כי הרי כל הרוח חיים תלוי באוזן. ויעוין בליקוטי מוה"ר (תורה כ"א) שיעקר 'אמונת חכמים' תלויה באוזן, ע"פ הפסוק: **"שמע דברי חכמים".** ויהודה רצה שיאמין בכוחו, לכן מודגש כאן אוזן.

עוד אפ"ל ע"פ דבריהם, בדין "עבד עברי" שרוצעים אזנו במרצע: (קידושין כב:) **"אמר רב יוחנן בן זכאי אוזן זאת ששמעה על הר סיני 'לא תגנוב' והלך וגנוב, תירצע".** וגם בכאן: אע"ג ד'אהו לא חזי מזליה חזי' ומזלו של יהודה חש שהמשנה למלך הוא יוסף אחיו – לכן רימז לו על האוזן – האוזן שתמיד לשמוע בהר סיני **"כבד את אביך ואת אמך"** איך אפשר לגרום כעת צער לאביו. וזהו "ידבר נא עבדך דבר באזני – עבדך"

שצריכים להתחזק מאוד מאוד בתוקף התגברות מרידות הירידה, שדייקא משם ירחם עליו הש"י ויושיעו ויקרבו אליו, וכי לא יטוש ה' את עמו. וכמו שכתוב: **"אם אמרתי מטה רגלי חסדך ה' יסענני".** וכתוב: **"ואומר אבד נצחי ותוחלתי מה" זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמי חדשים לבקרי'.**

וכן בפסוקים רבים, ובפרט בדברי רבותינו ז"ל מבואר, שדייקא כשישראל הם בתכלית הדחקות והצרה ח"ו, אז דייקא יש סבר ותקווה לישועה גדולה... וזה גם בפרטיות בכל אדם ובכל זמן. כי השי"ת מהפך המכה לרפואה כמו שאמרו חכמינו, וכל זה מרומז בפסוק: **אנכי ארד עמך מצרימה...**

אל תירא ואל תפחד – בערוב ימי מוהר"ת

היה זה בשבת האחרונה לחיי מוהר"ת (פרשת מקץ תר"ה). כאשר הסתלקותו הייתה בערב שבת קודש שלאחריו, פרשת "ויגש" היה כבר חלוש מאוד, אף על פי כן התגבר ואמר בעת סעודה שלישית הלכה אחת מ"ליקוטי הלכות" לפני אנשי שלומנו. אחר כך נחלש ביותר, ומחמת חלישותו שמע רק "ברכה" בבית הכנסת, ומיד נכנס לתפילת ערבית בביתו.

בדרך הילוכו פגש באחד מאנשיו בשם רבי יעקב, וקרא לעברו: **"יעקב, א' גאט פֿירט אויס?"** – נכון שהשם יתברך מנצח תמיד? כלומר, שאף חלישותו זכה בעזרתו ית' לומר תורה. ובזה רימז לו שאין דבר העומד בפני הרצון, וכאשר מתחזקים ולא מפחדים משום דבר, עוזר השי"ת ואפשר לבצע הכל.

לאחר מכן כש'הבדיל' על היין לפני בני ביתו והתחיל "הנה קל ישועתי", אמר בהדגשה רבה **"ולא אפחד!"** וחזר על כך פעמים רבות **"ולא אפחד!"** **"ולא אפחד!"** היה בזה מעין הסכמה על דברי רבינו שאמר לו בתחילת התקרבותו **"שָׁרְעָךְ זֶךְ נִישֵׁט"!** – "אל תפחד", ובכוחו הלך עד יומו האחרון עלי אדמות.

אפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה

"...ואפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה בוודאי גם שם נמצא השי"ת..." (ליקוטי מוה"ר נ"ו).

נחיה עם תיבות אלו, נשאב כוחות לך – מ'פסוקי הפרשה' שיש לחיות את ה' בכל מצב וזמן... **"אל תירא מרדה מצרימה..."** ואנכי אעלך גם עלה... – הבטחה ליעקב ולבניו עד סוף כל הדורות, ועד ימינו אנו. כן, גם עכשיו, עם כל אחד ואחד!

שירת הפרשה

הִנֵּה זֶה עֵת יַעֲקֹב אֲבִינוּ הִצְרָךְ לְרִדָּת מִצְרָיִם
הִבְטִיחוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּהִבְטָחָה.

"אֵל תִּירָא מִרְדָּה מִצְרָיִם"

"אֲנֹכִי אֶרְדַּ עִמָּךְ מִצְרָיִם"

וְאֵף גַּם זֹאת הִבְטִיחוּ מִלְמַעְלָה

"וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עֹלָה"

בְּכָל מְקוֹם וּמְצָב – בְּגִי שְׁרָאֵל עִם הַשְׂכִּינָה
גַּם בְּמָצָב שֶׁל עֲלֵיהָ – וְגַם בְּמָצָב שֶׁל הַסְתָּרָה.

השבוע אנו קוראים בפרשייתנו את הפסוקים: **"ויאמר אנכי האל-אלוקי אביך אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה..."**

כן אנו מוצאים ב"מכילתא דרבי ישמעאל" (בשלח מסכתא דשירה פרשה ג:) משל למלך, שהלך בנו למדינת הים ויצא אחריו ועמד עליו [נפגש אתו]. הלך בנו למדינה ויצא אחריו ועמד עליו.

כן ישראל; כשירדו למצרים, ירדה שכינה עמהם, שנאמר: **"אנכי ארד עמך מצרימה".** עלו ממצרים עלתה שכינה עמהם, שנאמר: **"ואנכי אעלך גם עלה וגו'."** ירדו לים שכינה עמהם, שנאמר: **"ואנכי אעלך גם עלה וגו'."** ירדו לים שכינה עמהם, שנאמר (שמות יד יט): **"ויסע מלאך האלוקים ההולך לפני מחנה ישראל".** יצאו למדבר שכינה עמהם שנאמר (שם יג כא): **"וה' הולך לפניו יומם" – עד שאבא עמו לבית מקדשו.**

חיזוק מדברי הוזהר הק'

וכן כותב הוזהר הקדוש (זוהר ח"א מז): **אמר רבי ייסא: בזמן שנסע ישראל לרדת לגלות מצרים, יראה ואימה גדולה נפלה עליו. אמר לו הקדוש ברוך הוא ליעקב: למה אתה מתירא: "אל תירא מרדה מצרימה"...**

אמר לו: ירא אנכי פן יכלו בני, אמר לו: "כי לגוי גדול אשימך שם".

אמר לו: "ירא אנכי פן לא תשרה השכינה עמהם, אמר לו: "אנכי ארד עמך מצרימה".

אמר לו: עוד אני ירא שלא אזכה להיקבר בין אבותי, ולא אראה את גאולת בני והגבורות שתעשה להם. אמר לו: "ואנכי אעלך גם עלה". "אעלך" – להיקבר בקברי אבותיך. "גם עלה" – לראות גאולת בניך והגבורות שאעשה להם. וממשיך הוזהר, אמר רבי יהודה: בוא וראה, שני נדרים נדר הקדוש ברוך הוא ליעקב: אחד, שירד עמו לדור גלות, ואחד שיעלהו מקברו לראות את השמחה של עזרת הקדושה השוכנת עם בניו, זה שכתוב: **"אנכי ארד עמך מצרימה" – "אנכי" ארד עמך בגלות. אך: "ואנכי אעלך גם עלה" – כמו שכתוב: "והעליתי אתכם מקברותיכם עמ". וכתוב: **"ששם עלו שבטים שבטי יה".****

בכל האופנים והמצבים שיעקב אבינו חשש ופחד – הקב"ה חיזקו ועודדו! אם זה בגלות מצרים. השראת השכינה עם בניו בגלות הקשה והאורכה. הגאולה ממצרים, קבורתו בארץ ישראל, ועתיד בניו בארץ הקדושה.

בכל אלו אמר לו הקב"ה **"אל תירא עבדי יעקב"** והבטיח לאבינו יעקב, תפארת האבות הקדושים, כל אלו והבטחותיו...

בשעתו, ולדורות עולם

אך לא רק ליעקב אבינו, ולא רק בשעתו – אלא לכל עם ישראל, ולדורות עולם!

וכן כותב רבי נתן מברסלב (הלכות שילוח הקן): וזה בחינת מה שהבטיח השי"ת ליעקב: **"אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה".** ומובא בספרים שבזה הפסוק מרומז כל סוד גלות ישראל, ועיקר הוא גלות הנפש. כל העליות והירידות העוברים על איש הישראלי שזה עיקר סוד הגלות והגאולה שהכל בבחינת: **"אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלך גם עלה".** שזהו בחינת ירידה תכלית העליה כמובא. והעיקר הוא התחזקות,

